

Ситуація прийняття підприємницьких рішень

Краївська І.А., Дудко В.А., Харківська національна академія міського господарства

Питанням прийняття рішень економічною наукою приділяється досить багато уваги. Початком загальнотеоретичних розробок у цьому напрямку послужили роботи математиків, які моделювали процедуру азартних ігор і намагались знайти рішення, що дозволяє гравцю, озброєному висновками і пропозиціями математичних методів і моделей, увесь час залишатися у виграші. У ході другої світової війни командуючі арміями також стали зіштовхуватися з тим, що прийняття рішень стає все більш складною задачею, успішна реалізація якої вимагає залучення значних витрат праці й інтелекту для збору й обробки величезних масивів інформації.

Дійсним проривом у даному напрямку послужили розробка і розв'язання методів задач лінійного програмування, що дозволяють формалізувати процес пошуку найкращого рішення, крім процедури стомлюючого перебору і порівняння варіантів. Саме формалізована можливість вибору найкращого варіанта з позицій явно заданого критерію оптимальності з безлічі альтернатив і послужила підставою для спрощення і формалізації задач прийняття рішень. Основні досягнення теорії ігор і теорії оптимізації лягли в основу теорії прийняття рішень. Ця ж обставина послужила причиною того, що довгі роки ця теорія розвивалася в основному вбік поглиблення і модернізації математичного апарата прийняття рішень, найчастіше на шкоду змістовній стороні питання. Сьогодні математичний апарат прийняття рішень розроблено у достатньому ступені й основну увагу вчені приділяють практиці застосування теоретичних положень у реальних задачах. Саме цей акцент на задачу прийняття рішень в економіці дозволив виявити значний шар нових проблем і задач, що стоять перед економічною наукою і тією її частиною, що займається прийняттям підприємницьких рішень.

Особливістю економіки як об'єкта, у якому приймається рішення, від інших об'єктів полягає в тому, що в управлінні економічними системами безупинно виникають нові обставини, які істотно стосуються економічної системи. Саме рішення складається у визначенні нової політики або коректуванні вже реалізованої політики з обліком цих нових обставин. Складовими частинами ситуації ухвалення рішення є:

- параметри рішення;
- альтернативи рішення;
- цільова настанова.

Параметри рішення визначаються тими умовами, які обумовлюють ситуацію ухвалення рішення. Ці умови різноманітні і для їхнього аналізу варто здійснити їхню класифікацію по групах. Залежно від ознаки можна розглянути безліч способів класифікації. Найбільш часто вживаним є спосіб класифікації параметрів рішення за їхнім відношенням до об'єкта дослідження. Тоді їх виділяють у дві принципово різні групи — екзогенні й ендогенні.

До екзогенних параметрів прийняття рішень відносять ті з них, що стосовно об'єкта є зовнішніми.

До ендогенних параметрів прийняття рішень відносять ті з них, які є внутрішніми стосовно об'єкта.

Як правило, до екзогенних параметрів прийняття рішень відносять кон'юнктурутворюючі фактори і показники кон'юнктури, до екзогенних — виробничі, економічні, соціальні й інші фактори, які визначають внутрішню структуру і виробничі можливості об'єкта, на якому виникла задача ухвалення рішення.

Очевидно, що правильне визначення кола параметрів прийняття рішень, вивчення і їхній облік є необхідними умовами для ухвалення правильного рішення.

Альтернатива прийняття рішень є необхідною умовою ситуації прийняття рішень. Дійсно, якщо ситуація така, що можна прийняти тільки одне рішення й інших варіантів просто не існує, то немає необхідності цю ситуацію вивчати і застосовувати до неї всі досягнення теорії прийняття рішень. Економічна практика така, що в переважній більшості випадків приходить мати справу з багатоальтернативною ситуацією прийняття рішень — варіантів рішення поставленої задачі звичайно так багато, що їхній простий перебір безглуздий, тому що займе величезну кількість часу.